

ZABYTEK ZADBANY 2024

Posted on 12 września 2024

17 września odbędzie się uroczysta gala, podczas której zostaną wręczone nagrody w ramach ogólnopolskiego konkursu „Zabytek Zadbany”, którego zadaniem jest docenienie i wyróżnienie najlepszych przykładów opieki, konserwacji oraz adaptacji zabytków na terenie Polski. W tegorocznej edycji oceniono 67 zabytków, z których 8 otrzymało tytuł laureata, a 10 zostało wyróżnionych.

„Zabytek Zadbany” to ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, którego procedurę organizacyjną prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. Konkurs ma na celu promowanie i nagradzanie najlepszych praktyk w zakresie ochrony, konserwacji i adaptacji zabytków, podkreślając tym samym znaczenie dbałości o narodowe dziedzictwo kulturowe.

Nagrody przyznawane są w siedmiu kategoriach:

- Utrwalenie wartości zabytkowej obiektu,
- Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu,
- Adaptacja obiektów zabytkowych,
- Architektura i budownictwo drewniane,
- Zabytki techniki,
- Zabytek dostępny,
- Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem (kategoria specjalna).

W tegorocznej edycji jury obradowało w składzie:

- **prof. dr hab. arch. Małgorzata Rozbicka**, architekt, w latach 2013-2017 dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa, wykładowca Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, przewodnicząca jury;
- **dr hab. szt. Monika Bogdanowska**, prof., konserwator dzieł sztuki, wykładowca Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, wiceprzewodnicząca jury;
- **dr Małgorzata Gwiazdowska**, historyk sztuki, w latach 1996-2018 Miejski Konserwator Zabytków w Szczecinie;
- **dr Jerzy Ilkosz**, historyk sztuki, w latach 2000-2022 dyrektor Muzeum Architektury we Wrocławiu;
- **dr Maciej Prarat**, konserwator zabytkoznawca, wykładowca Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu;
- **dr hab. Miron Urbaniak, prof. UWr**, zastępca dyrektora Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, ekspert w dziedzinie zabytków techniki.

Tegoroczne jury oceniło zgłoszone projekty pod kątem ich wkładu w ochronę dziedzictwa kulturowego oraz innowacyjności w podejściu do konserwacji i adaptacji zabytków.

Poniżej przedstawiamy listę laureatów i wyróżnionych obiektów.

Kategoria utrwalenia wartości zabytkowej obiektu

Dwa równorzędne tytuły laureatów przyznano:

- **Miastu Jelenia Góra** za kompleksowe prace konserwatorskie w zespole willi secesyjnej Maxa Erfurta w Jeleniej Górze, wykonane na podstawie wszechstronnych badań konserwatorskich, które pozwoliły na wydobycie i zachowanie wysokich walorów architektonicznych i artystycznych zespołu,

(obiekt po) fot. Michał Kryła, Urząd Miasta Jeleniej Góry

(obiekt przed) fot. Piotr Roczek, NID / ZZ OT Wrocław

- **Miastu Nowy Dwór Mazowiecki** za kompleksowe prace budowlane i konserwatorskie przeprowadzone z pełnym poszanowaniem substancji zabytkowej i formy architektonicznej kasyna oficerskiego w Twierdzy Modlin oraz za staranność i konsekwencję w przywracaniu historycznej kompozycji jego elewacji i wystroju wnętrz.

(obiekt po) fot. Archiwum UM Nowy Dwór Mazowiecki

(obiekt przed) fot. Archiwum UM Nowy Dwór Mazowiecki

Wyróżnienia w kategorii utrwalenia wartości zabytkowej obiektu przyznano:

- **Miastu Łódź** za prace konserwatorskie przeprowadzone z pełnym poszanowaniem oryginalnej substancji kamienicy rezydencjonalnej Hilarego Majewskiego w Łodzi, w wyniku których uratowano zdekapitalizowany obiekt wraz z jego wystrojem i wyeksponowano walory artystyczne zabytku,

(zdjęcie po) fot. Archiwum WUOZ w Łodzi

(obiekt przed) fot. Archiwum WUOZ w Łodzi

- **Zborowi w Szczecinie Kościoła Chrześcijan Baptystów Rzeczypospolitej Polskiej** za prace budowlane i konserwatorskie przeprowadzone w budynku z kaplicą baptystów w Szczecinie, które pozwoliły na zachowanie integralności zabytku oraz wydobyć jego walorów artystycznych i użytkowych.

(zdjęcie po) fot. Radosław Walkiewicz, NID / ZZ OT Szczecin

(obiekt przed) fot. Wojciech Kokowski

Kategoria rewitalizacji przestrzeni kulturowej i krajobrazu

Tytuł laureata przyznano:

- **Muzeum w Lewkowie – Zespołowi Pałacowo-Parkowemu** za kompleksowe prace budowlane, konserwatorskie i rewitalizacyjne w cennym zespole pałacowo-parkowym doby klasycyzmu w Lewkowie, które przywróciły mu dawną świetność i pozwoliły na całościowe udostępnienie mieszkańcom i turystom.

(obiekt po) fot. Zbigniew Kańczukowski, Archiwum Muzeum w Lewkowie – Zespołu Pałacowo-Parkowego

(obiekt przed) fot. Zbigniew Kańczukowski, Archiwum Muzeum w Lewkowie – Zespołu Pałacowo-Parkowego

Wyróżnienia w kategorii rewitalizacji przestrzeni kulturowej i krajobrazu przyznano:

- **Gminie Twardogóra** za przeprowadzenie prac zabezpieczających i restauratorskich, dzięki którym zachowano zgodnie z zasadami konserwatorskimi oryginalną substancję i formę trwałej ruiny pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Goszczu oraz w pełni udostępniono obiekt zwiedzającym,

(obiekt po) fot. Marcin Wrześniacki, Archiwum UMiG Twardogóra

(obiekt przed) fot. Marcin Wrześniacki, Archiwum UMiG Twardogóra

- **Muzeum Małopolski Zachodniej w Wygielzowie** za konsekwentną, etapową realizację prac, dzięki którym zabezpieczono i udostępniono ruiny zamku Lipowice w Babicach oraz utrwalono je w miejscowym krajobrazie kulturowym.

(obiekt po) fot. Michał Wolarek, Mkropka Pracownia Fotograficzna

(obiekt przed) fot. Archiwum MMZ w Wygielzowie

Kategoria adaptacji obiektów zabytkowych

Tytuł laureata przyznano:

- **Euro Styl Montownia - Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością** za prace konserwatorskie i adaptacyjne przeprowadzone z szacunkiem dla oryginalnej formy architektonicznej i substancji materialnej magazynu na terenie dawnej Stoczni Gdańskiej, obecnie Montowni Lofts & Experience, z zachowaniem w obiekcie historycznych nawarstwień oraz licznych oryginalnych detali i urządzeń.

(obiekt po) fot. Archiwum Euro Styl S.A.

(obiekt przed) fot. Archiwum Euro Styl S.A.

Wyróżnienia w kategorii adaptacji obiektów zabytkowych przyznano:

- **Kampinoskiemu Parkowi Narodowemu** za przywrócenie właściwego stanu technicznego, zachowanie historycznego charakteru i formy architektonicznej zespołu drewnianej zabudowy leśniczówki w Granicy oraz nadanie mu nowych funkcji użytkowych,

(obiekt po), fot. Maciej Warchoła, NID / ZZ OT Warszawa

(obiekt przed) fot. Archiwum WUOZ w Warszawie

- **Gminie Olkusz** za wysoki poziom wykonanych prac budowlanych i konserwatorskich oraz udaną adaptację do nowych funkcji budynku dawnego starostwa – wraz z piwnicami kwartału królewskiego – i gotyckich piwnic ratuszowych w Olkuszu,

(obiekt po) fot. Łukasz Dwornik, Archiwum UMiG Olkusz

(obiekt przed) fot. Agnieszka Kaczmarczyk, UMiG Olkusz

- **Uniwersytetowi WSB Merito w Poznaniu** za prace budowlane i konserwatorskie oraz przystosowanie historycznych budynków pokoszarowych przy ul. Franciszka Ratajczaka 1 i 3 w Poznaniu do nowej funkcji biurowo-dydaktycznej i współczesnych wymogów funkcjonalno-użytkowych.

(obiekt po) fot. Grzegorz Niklas Foto

(obiekt przed) fot. Grzegorz Niklas Foto

Kategoria architektury i budownictwa drewnianego

Tytuł laureata przyznano:

- **Parafii Rzymskokatolickiej Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rzepinie** za pełne rozpoznanie badawcze, wzorcowe prace konserwatorsko-restauratorskie przeprowadzone z wykorzystaniem tradycyjnych technik budowlanych i za zachowanie autentyczności substancji zabytkowej kościoła filialnego Podwyższenia Krzyża Świętego w Lubiechni Małej.

(obiekt po) fot. Michał Jarosiński, Archiwum WUOZ w Zielonej Górze Delegatury w Gorzowie Wielkopolskim

(obiekt przed) fot. Michał Jaroński

Wyróżnienia w kategorii architektury i budownictwa drewnianego przyznano:

- **Uzdrowisku Goczałkowice-Zdrój - Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością** za uczytelnienie wartości zabytkowych, przywrócenie pierwotnej funkcji oraz poprawę stanu technicznego i walorów estetycznych pawilonu Starej Pijalni w Goczałkowicach-Zdroju,

(obiekt po) fot. Kacper Krzętowski, Archiwum Uzdrowiska Goczałkowice-Zdrój Sp. z o.o.

(obiekt przed) fot. Łukasz Drobiec, Michał Bitner

- **Lasom Miejskim – Warszawa** za prace budowlane i konserwatorskie wykonane z zastosowaniem dawnych rozwiązań materiałowych i konstrukcyjnych, z poszanowaniem pierwotnej formy, wystroju i wyposażenia wnętrza leśniczówki przy ul. Rydzowej 1 w Warszawie,

(obiekt po) fot. Archiwum Miasta Stołecznego Warszawa / Good Wood Szymon Jaraczewski

(obiekt przed) fot. Archiwum Miasta Stołecznego Warszawa / Good Wood Szymon Jaraczewski

- **Parafii Rzymskokatolickiej Świętej Anny w Jaktorowie** za prace budowlane i konserwatorskie w kościele parafialnym Świętej Anny w Jaktorowie, w wyniku których zatrzymano procesy destrukcji nietypowej zdwojonej konstrukcji ścian oraz wyeksponowano wartości estetyczne i artystyczne obiektu.

(obiekt po) fot. Iwona Żerebiło, WUOZ w Poznaniu Delegatura w Pile

(obiekt przed) fot. Iwona Żerebiło, WUOZ w Poznaniu Delegatura w Pile

Kategoria zabytków techniki

Tytuł laureata przyznano:

- **Zabytkowej Kopalni Ignacy w Rybniku** za staranne prace budowlane i konserwatorskie, przeprowadzone z poszanowaniem historycznej substancji i formy budowlanej nadszybia i maszynowni szybu Kościuszko oraz za zachowanie i przywrócenie do pełnej sprawności unikatowego wyposażenia technologicznego.

(obiekt po) fot. Dorota Bajowska, NID / ZZ OT Katowice

(obiekt przed) fot. Dominik Gajda, UM Rybnik

Kategoria specjalna właściwego użytkownika i stałej opieki nad zabytkiem

Dwa równorzędne tytuły laureatów przyznano:

- **Marianowi Wołkowskiemu-Wolskiemu** za pieczołowite przebadanie, rozpoznanie, konserwację i restaurację lamusa dworskiego – parteru dawnego dworu wieżowego w Hawłowicach Górnych, dzięki czemu ocalono przed zniszczeniem oraz ujawniono wyjątkową wartość historyczną i artystyczną obiektu, a zabytek udostępniono zwiedzającym,

(obiekt po) fot. Przemysław Gęsiorski, WUOZ w Przemyślu

(obiekt przed) fot. Marian Wołkowski-Wolski

- **Gminnemu Ośrodkowi Kultury w Pszczewie** za wieloletnią, systematyczną opiekę oraz angażowanie lokalnej społeczności w zabezpieczenie i utrwalenie wartości Domu Szewca, zabytku wyjątkowego w krajobrazie architektonicznym Pszczewa.

(obiekt po) fot. Archiwum GOK w Pszczewie

(obiekt przed) fot. Archiwum UG Pszczew

Gala wręczenia nagród w konkursie „Zabytek Zadbany”

Podczas gali odbędzie się uroczyste wręczenie nagród przez sekretarz stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Generalną Konserwator Zabytków Bożenę Żelazowską. Laureaci otrzymają dyplomy oraz tablice, które mogą być później umieszczone na zabytkach. Na tablicach widnieje charakterystyczny biało-niebieski znak zwany „tarczą Zachwatowicza” oraz nazwa i data edycji konkursu „Zabytek Zadbany”. Tablice te, symbolizujące uznanie dla starannie przeprowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich czy adaptacyjnych, można zobaczyć na wielu obiektach w całej Polsce, zarówno tych znanych, jak Muzeum Emigracji w Gdyni, jak i mniej znanych, ale równie cennych, jak most kolejowy w Bytowie czy kościół Matki Boskiej Różańcowej w Koszalinie-Jamnie.

W trakcie wydarzenia laureaci oraz wyróżnieni przedstawią także swoje projekty i podzielą się doświadczeniami związanymi z opieką nad zabytkami. Będzie to również okazja do dyskusji na temat skomplikowanych prac badawczych, konserwatorskich i adaptacyjnych,

jakie były przeprowadzane przy zabytkach. Laureaci i wyróżnieni opiekunowie omówią wyzwania, jakie napotkali w trakcie realizacji projektów oraz przedstawią plany na przyszłość, w tym kontynuację działań przy innych obiektach.

Wśród nagrodzonych znajdują się przedstawiciele samorządów, muzeów, parafii, przedsiębiorstw oraz osoby prywatne z całej Polski, zarówno z dużych miast, jak i mniejszych miejscowości.